LM-099/2023

Til § 8

At uppgávurnar vera lagdar til kommununar hava vit ikki fleiri viðmerkingar til, tó skal aldrin vera nakað ivamál um, at tað er eigarin, ið skal hava síðsta orð at siga, um nýggjar gøtur skulu gerast og hvar hesar skulu gerast.

Til § 9

Aftur her, verður tað lagt til kommununa, í samráð við eigara at áseta skilhaldsreglur. Tað er í lagi, at kommunan er við, men tað skal vera eigarin, ið hevur avgerðarrættin, um og hvørjar skilhaldsreglur skulu vera galdandi í hansara haga.

Til § 10

Tað framgongur av viðmerkingunum til § 10, at landsstýrismaðurin tulkar ognarrættarhugtakið alt ov smalt. Lesnaðurin á síðu 17 í uppskotinum er serliga órógvandi:

> *"Tá ið mett verður um virðið á ognini, eru bara landbúnaðarviðurskifti viðkomandi, t.e. virðið á ognini sum landbúnaðarjørð. Hetta merkir, at viðurskifti sum náttúruvakurleiki (herlighedsværdi), ferðavinnumøguleikar o.tíl. ikki eru viðkomandi fyri virðisásetingina."*

Her velur landsstýrismaðurin at tulka ognarrættin hjá óðalsfólki avmarkandi, til einans at hava eitt landbúnaðarendamál. Hetta er problematiskt eftir grundlógini § 73, sum sigur, at kravið er "*fuldstændig erstatning*". Sí viðmerking her:

> *"Udgangspunktet for fastsættelse af fuldstændig erstatning er det afståedes værdi i handel og vandel (handelsværdien). Denne værdi bestemmes ved en undersøgelse af, hvilke priser der på det pågældende marked betales for ejendom svarende til den afståede. Værdien i handel og vandel påvirkes ikke blot af ejendommens aktuelle beskaffenhed og udnyttelse, men også af de forventninger om fremtidig udnyttelse, der knytter sig til den pågældende ejendom, jf. om erstatning for forventningsværdi eksempelvis U 1975.718 H og U 2005.590 H. Erstatningen fastsættes ud fra, hvad en fornuftig køber må antages at ville have givet for pågældende ejendom i en handel på det frie marked." (Jens Peter Christensen, Michael Hansen Jensen og Jørgen Albæk Jensen, Grundloven med kommenterar, Djøf, 2015, s. 471).*

Altso, ikki einans fortíðar brúk, men eisini nútíðar og framtíðar (realistiskt forvæntað) brúk og virði inngongur í metingina av marknaðarvirðinum av eini ogn, sum skal takast við til "fuldstændig erstatning". Breiða ognarhugtakið, fevnir um allar lutir og lunnindi, eitt hugtak sum eigur at tulkast dynamiskt og víðkandi. Rætturin at dríva ferðavinnu á ognini, ella at gera samstarvsavtalur við onnur sum gera tað, er eitt lunnindi sum liggur til sjálva jarðarognina.

Mett verður heldur ikki at til ber í viðmerkingum til eina lóg, at eitt so fundamentalt hugtak sum ognarrætturin skal tulkast smalt. Í heila tikið er óðalsrætturin meira fundamentalur enn, at hann kann vera (restriktivt) defineraður í eini ferðavinnulóg.

Ognarrætturin til jørð kemur vanliga ikki í fleiri útgávum, og um ognarrætturin til hagan er kategori fyri seg og avmarkaður til landbúnaðarbrúk, so eigur landsstýrismaðurin at vísa á rættarkeldurnar og rættarsøguligu sannroyndirnar, sum prógva hetta.

Hetta er ikki í lagi og í stríð við grundlógina. At staðfesta eina umtulking av so fundamentalum viðurskiftum sum ognarrættinum í ikki-lógarteksti, men viðmerkingum til eina ferðavinnulóg, er átaluvert og vánaligur lógarteknikkur.